

S Z E M L E

A „HID“ 1948. ÉVI PÁLYÁZATÁNAK EREDMÉNYE

Harmadik irodalmi pályázatunk — írtuk 1948. júliusában — folytatása volt egy természetesen megkezdett és továbbépített munkának. Új írásokat és természetesen új írástudókat vár Jugoszlávia magyar népe, olyanokat, akik a magyar betű útján fejleszteni, építeni, erősíteni, szépíteni akarják és tudják népi demokráciánkat, a testvériség és egység szellemét.

Negyvenhét pályamű érkezett a bíráló bizottsághoz, amelynek tagjai: *Rehák László, Olajos Mihály, Gál László, Lőrinc Péter* és *Majtényi Mihály*. A 47 pályamunka mennyiségileg valóban eredményt jelent; minőségileg azonban — és végeredményében — nem kielégítő.

Elsősorban és majdnem kizárólag a fiatalok munkáira számítottunk, középiskolás, vagy középiskolát végzett és természetesen munkás- és parasztfiúságunkra. A hivatásos írókat ezúttal kizártuk pályázatunkból is a kétségtelen színvonalbeli hanyatlás — az elmúlt évi pályázathoz viszonyítva — várható volt és részben természetes körülmény.

A pályázat nagy eredményének számít a díjazott és kevés technikai változtatással előadható, egy három- és egy egyfelvonásos színdarab. Műkedvelő színpadaink és talán Népszínházunk műsorgondoiát lényegesen csökkenteni fogja a két új színműíró sikeres jelentkezése. Nem ennyire biztató az eredmény a novella-, riport- és különösen a verspályamunkák mérlegelésénél. Általános jelenség, hogy a pályázók egyetlen családi keretén belül igyekeznek megoldani minden problémát. Szinte sablonszerű a témaválasztás: a reakciós, öregedő kulák (kereskedő, vagy iparos) haladó szellemű leánya belleszeret az alkalmistába (szövetkezeti titkár, traktorista, vagy agítátor). Az ifjúság győz, az öregek meggyözöttek... Hát ennyire nem egyszerű az élet, az osztályharc és a fejlődés útja, amelyet klisékbe önteni sehogyan sem lehet.

Az alábbiakban a bíráló-bizottság műfajonként beszámol a pályázati végleges eredményéről, abban a reményben, hogy az írást kedvelők új tömegei kapnak kedvet és ihletet a »Hid« legközelebbi pályázatára.

SZINDARAB-PÁLYÁZATUNK értékelésekor abból a tényből kell kiindulnunk, hogy a Vajdaságban nagy hiány van előadható eredeti magyar színművekben; olyanokban, amelyek itteni problémáinkat tárgyalják. A beérkezett pályaművek aránylag nagy száma mutatja, hogy egyes tollforgatóink maguk is tisztában vannak ezzel a kívánalommal, így magyarázható, hogy nyolc pályamű érkezett be, aránylag sokkal több, mint tavaly és két év előtt.

A beérkezett pályaművek túlnyomó többsége azonban nem ütötte meg a mértéket. Két pályamű akadt, melyek kevés változtatással alkalmasak lesznek színházi előadásra épp úgy, mint műkedvelő színpadra.

A bizottság mérlegelve a beérkezett pályaműveket, úgy döntött, hogy az első díjat a háromfelvonásos színművek csoportjában *nem* adja ki. A *második díjat az »Arnyékban« színmű szerzőjének juttatja*, a harmadik díj nem kerül kiosztásra.

A jelzés levelek felbontása után a bizottság megállapította, hogy az »Arnyékban« című háromfelvonásos színműték beküldője *Bogdánfi Sándor*, Noviszád. Az »Átok« című egyfelvonásos írója *Veres Iván*, ugyancsak Noviszádról.

és egy pipatömési jelenet után való életrajz vázlatos elmondása, még ha párbeszéd formájában is egy írást nem tesz riporttá. Hamis és helytelen az a beállítás, miszerint a kiegétt malom, a kémény, szimboizálja a zsarnoki mulaszt, amivel úgy számolunk le, hogy azt »erős, edzett proletánok ledöntik«. Hamis az 50 éves dolgozó munkás megrajzolása, aki sírni jár az elhagyatott malomudvarna és aki saját szavai szerint: »olyan vagyok, mint egy kivert kutya, amelyet gazdája hasznavehetetlensége miatt kiver a házból és amely lopva mégis visszajön és meghúzódik egy sarokban, hogy ott megdögöljön«. A felfogások ilyen zavarosságában persze egyáltalában nem segíthet ha a végén általános szövegeket hangoztatunk, mint például: »Ne essen kétségbe, demokratikus államunkban nem lesz többé kiszákmányolás stb. stb.«.

A NOVELLA-PÁLYÁZATRA 13 elbeszélés érkezett be. A mennyiség természetesen sohasem lehet szempont, ha irodalomról, művészetről van szó, de a minőség annál inkább. Ezzel nem akarjuk azt mondani, hogy nem akadt olyan írás, amely ki ne tűnt volna a többi közül, amely meg ne érdemelte volna a díjazást. Viszont az első díjat egy pályamű sem érdemelte meg. Akadt a beküldött írások között kis hangulatkép és karcolat, de akadt szinte kéregénynek beillő munka is, sőt az egyik pályázó nem értve meg a pályázat feltételeit, önálló elbeszélés helyett a János vitéz jól-rosszul összeállított kivonatát küldte be. Vannak írások, amelyek stílus, nyelv vagy általában a forma tekintetében, íráskészségben maradnak el a megkívánt színvonal mögött, mások viszont az eszmei vonalon kívánva haladni, hanyagolják el a forma kérdését. Akadnak szép számmal olyanok is, akik először ragadva talán tollat, mindent bele akarnak süriteni egyetlen kis novellába vagy karcolatba, amit hallottak, láttak, olvastak, tanultak — mindazt amit talán egy élet munkássága hivatott megvalósítani.

Feltétlenül külön kell megemlíteni egy olyan kérdést, amely hovatovább a vajdasági magyar irodalom általános kérdésévé növi ki magát. Talán »családi problémának« keresztfelhők el ezt a kérdést. Arról van ugyanis szó, hogy legtöbb írónak a körülöttünk és bennünk folyó osztályharcot írásában egy családon belül, egy családi keretben belül jelentkező nézeteltérésekkel próbálja érzékeltetni, tükröztetni. Így azután, a legkomolyabb osztályharc is — elsikkad, elillan, békés megoldást nyer, többnyire oly módon, hogy előbb-utóbb a család minden tagja aktívistává válik, vagy legáltalában is csatlakozik a szocializmus építőihez. Akárhogy esik is a dolog, a családban marad és ezt az olvasó érzi, tudja már jólőné. Nem is hiszi aztán magyon el, hogy komoly harcok folynak körülöttünk, különösen a falu szektorán.

A néhány, általánosító szó után áttérünk az egyes elbeszélések ismertetésére.

A bírálóbizottság csupán egy második és két harmadik díjat osztott ki. A második díjra az »Ébredés« című elbeszélést érdemesítette, amelynek szerzője Kuti Gyula. Elbeszélő stílusban, novellaszerűen megírt mai aktuális történetet ad benne a szerző. Mint a legtöbb pályázó Kuti is falura megy témáért, de a városiakat, a munkásokat is kihozza a vasárnapi falura és bemutatja a gyakorlatban is a munkások és dolgozó parasztok szövetségét. Együtt dolgoznak a falusi szövetkezeti otthon felépítésén a városból kiszálló munkások és a szegény parasztok. A mese, a történés homlokterében — itt is egy család áll, a munkásokkal együttműködő fiú és a munkásellenes, gazdag paraszt, aki természetesen itt is hamarosan alhoz a táborhoz szegődik, amelyhez fia is tartozik. Az elbeszélésben van lendület, vannak jó meglátások, van iróniudálás. A jellemek kevésbé vannak kidolgozva, meseszöveg sem eléggé reális, mert egyáltalán nem valószínű, hogy a városi parasztok szinte minden harc nélkül állnak a szocializmus táborába.

Harmadik díjra a »Fények a Tiszán« című elbeszélést tartotta érdemesnek a bizottság. Szerzője Pásztor Ferenc. Jól megírt novella, habár itt-ott átszappan a realizmusból a romantikába, hogy azután talán ellenméreg gyanánt, moralizáljon. Szerző egyéni életéken át próbálja adni a társadalmi kérdések képét és megoldását is és ez eléggé sikerül is neki. Vannak benne egyéni jellemek, de vannak talán felesleges figurák is. Főleg Irénre gondolunk itt, aki talán szintén túlságos hirtelenséggel tér meg. Feltétlen hiba az ellenség (újból — családtag!) gyors megtérése is, mintegy egy szerencsétlenség hullása alatt, amely mint istenbüntetés következik be a reakciós magatartás miatt.

Vörösbányai Zoltán »Cséplőgép körüli« című, szintén harmadik díjat kapott elbeszéléseinek is sodró néha a lendülete, annyi bizonyos, hogy íróiában van elbeszélő készség. Aktuális kérdést tárgyal és helyes vonalon halad, de feladatát még naivan, kezdetlegesen fogja fel kissé.

A »Cséplés« című írás viszont, habár feltétlenül tehetségre mutat és jó, élénk stílusa van, csupán hangulatkép, eszmei tartalom nélkül.

»Ján megismeri a civilizációt« nagyon érdekes írás. Szerzője kisdíjak, aki sokat igyekszik tanulni és minden tudását belesűríti talán első írásába. Ez persze nagyon lerontja a nem tehetség nélkül megírt novellát. Stílusa gördülékeny, hangja talán kissé hetyke helyenként. Stílusából és egyes részleiből ítélve, a fiatal szerzőtől kapunk még jobb írásokat is, amelyekben sikeresebben fog küzdeni az imperializmus ellen.

Érdekes írás a »Senki szigetén« is. Szerzője csupán töredékekkel szolgált és hajlandó a tárgyát ifjúsági regénnyé bővíteni. A szerző elgondolása — ifjúsági regény formában népszerűsíteni a természettudományokat — és stílusa, íráskészsége megfelelőek. Viszont a töredékekben nem annyira természettudományt mint misztikát, fantasztilikumot ad és szimpatikus színben tünteti fel az ifjúság előtt azt a tudóst, akikt percek alatt rá lehet beszélni arra, hogy legyen hűtlen hazájához és a halladás eszméjéhez és szegődjék el az ellenséghez.

Az »Új utakon« aktuális témát hoz és jó eszmei megoldásban. Írójában van bizonyos meseszövevényi készség, de az írás élmény és cselekmény helyett elmélkedést és szemlélhető agitációt ad, az akciókat nem beállítól, de hozzáfűzött magyarázatokkal indokolja.

»Elmosódó múlt«. Szerzőjének valószínűleg első írása; rossz, szentimentális regények utánérzése.

»Két barát találkozik«, »Vasárnapi kirándulás«, »Gyógyomat: mind a három kis és kisigényű, karcolatszerű írás, történet, mese és cselekmény nélkül. Stílusuk gyöngye, témájuk nem időszerű.

»Tavaszi ébredés« primitíven megírt szokványmese. Ellenműtyőzésul sokat ír szerzője a természetről, hogy azután leíró módszerrel hámozza ki a tendenciát a történetről. Viszont szerzőnek feltétlenül van bizonyos írás- és meseszövevényi készsége.

»Vissza a múltba« kezdetleges írás, agitáció, nem szépirodalom.

»Ifjúság« — túlsokat fog és keveset mutat. Az egész mozgalmat fölkarja ölelni mindmáig, de nem tükrözteti a mozgalmat, csak képeket ad, cselekmény, akciók nélkül.

VERSPÁLYAZAT

»Az idei pályázat elő kívánja segíteni irodalmi életünk fejlődését, az irodalomművelők tekintélyes táborának kiszélesítését.« — írta nek a »Híd« október-novemberi számában. Ami a verspályázatot illeti, a bíráló-bizottság sajnálkozással megállapítja, hogy sem egyik, sem másik célja nem sikerült. Ellentétben az elmúlt évi pályázattal, amikor néhány kiemelkedő tehetségtű pályamunka (közöttük Markovics Jánosé) valóban hozzájárult irodalmi életünk fejlődéséhez

s egyben írókádereink megerősödéséhez — lapunk ez újabb pályázata siker-
telermek mondható.

Tizenhárom pályázó mindössze 20 pályamunkával vett részt a »Híd«
1948-évi vers-pályázatán. A pályázatok között csak elvétve akad néhány
mondát, amelyre a bíráló-bizottság fejtárgyvetett. A mi lendülő, építő, harc-
vállóságunk és népünk más, tudatosabb verseket — és költőket kíván, igaz,
hogy már Marx megállapította, hogy »a művészetről ismeretes, hogy megha-
tározott virágkorai korántsem állanak arányban a társadalom, tehát egyben
az anyagi alap, úgyszólván szervezetünk csontrendszerének általános fejlett-
ségével« s így az újjászületés tényéből sem következik a közvetlen irodalmi
újjászületés — mégis az eredmény, jobban mondva eredménytelenség, meg-
hökkenette a bíráló bizottságot. *A verspályázat sikertelensége azt bizonyítja,
hogy írógárdánk jobbjai ezúttal nem vettek részt a pályázaton, úgyszólván
megfutottuk a harc elől.* A beérkezett pályamunkák viszont egyelőre csak annyi
pozitívumot jelentenek, hogy többségükben mégis az új embert énekelik — saj-
nos azonban nem az új emberhez méltó sorokban.

A költészet a legősibb írásforma, a történelemelőtti ősi táncok és énekek
— ritmusában pedig a munka — rökora. Éppen ezért a bíráló bizottság saj-
nálkozással megállapítja, hogy ezúttal dolgozó munkásaink és parasztjaink fi-
gyelmét is elkerülte a »Híd« verspályázata. Ez a verspályázat nem adott iro-
dalmunknak sem egy új Labák Istvánt, sem egy új Csépe Imrét.

*Mindössze két pályamunka árul el némi formaérzékét, ad valamennyi
szó- és gondolatrítmust. Ezek: a »Hiszek« és a »Napkelte« című versek.*

A »Hiszek« ritmikussága figyelemreméltó. Írójára túl nagy hatással van-
nak régi, nagy költőink; versének sem formája, sem hangja nem eredeti.

A »Napkelte« feltétlenül értelmiségi dolgozó munkája s éppen ezért hibáz-
tatjuk, hogy beleveszi gondolatait a formába, s a forma miatt el is ejti őket.

*A bíráló bizottság úgy határozott, hogy bár a pályadíjat ezúttal nem adja
ki — e két verset, illetve íróit dicséretben részesíti.*

Dalol a munka. Proletár-üzenet. Írója szereti a verset és szereti a munkát.
Ez azonban kevés a költészetéhez. Több tanulással és több önkritikával talán
még fog érdemeset alkotni.

Partizánok, Vörös Csillag, stb. A pályázó — nem vette komolyan a pá-
lyázatot. Amúgyis fogyatékos verselési készsége mellett — kínrimakkal tűz-
delő kuplét is küldött a pályázatra.

Holdfény alatt. Emlékkönyvbe való versilke.

Szívemben ujjong valami. A két változat közül egyik sem sikerült.

Ludwigshafenben. Irástudó ember munkája, de nem vers.

Munkás régen és most. Szép szavak néhol — de inkább a múlt siratása,
mint a ma építése.

Szülföldem, Közelítő tél, stb. Erőtlen műdal-utánzatok.

Tudás. Nagy szavak, meggyőző erő nélkül. Nem vers.

Holnap eljön a mi országunk. A téma sokkal jobb, mint a feldolgozása.

Vörös lobogó, Partizánok. Nehézkes, ritmustalan sorok. A témák sokkal
jobb verseket igényelnek.

Szabadság kell nekünk, Lenin győzelme. Alkalmi, dicsőítő dolgozat, de
nem vers.

Világbéke, Karácsony. Az előbbi csak aforizma, és az utóbbi sem vers.